

Lavau de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY II.

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 64.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—«Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son veler al exterior y temuda per sa forsa. Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hú á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors d' avensos de la ciencia y planter de filosofys y juristas. A fora la ensòpida rutina..—Intimament unida a la vella Catalunya, gloria en sa història y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repoplades las muntanyas per grans boscos, tressant pels singles els corredors enginyos moderns, trayent del serrer y de las minas els fruits y minerals. Las algues de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyos del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs, y alsarne d' un art fill legitím del antich criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions històriques de populosas y amplias ciutats modernes.—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volém deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pera ob tenirho tenim lo precis: Força, riquesa y inteligença. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L' amor á la Patria.»—LLUIS DOMÈNECH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes.
Fora semestre.

0'50
3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN

Carrer del Parc, N.º 8.

Tortosa 27 Mars de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

quista de la democràcia, ja ns la traduhiran (malament, per suposat) els nostres estadistes.

Tothom soldat! No es pas poch lo que vol dir la conquista del ranxo obligatori. Veritat es que per el pobre la temporada del servei voldrà dir esclavisat, y rebrer clatelladas, y deixar el treball que ajudaba a viure a la família, mentres que per el ric vindrà a ésser una variació en la monotonía de la vida, una temporada pintoresca per dirlo així, que s'esperarà fins potser ab il·lusió; veritat que una y altre situació no son pas iguals, però, équè vol dir això devant del uniforme, de la igualtat del uniforme? Aquell be de Deu de calses vermelles (mes o menys descoloridas, aixó sí, segons siguin de munició o de bona sastrería) abrigant per igual las camas ferrenyas del noi de pagès y els ossets del senyoret cobert ab pell satinada y grassa d'oli de fetje de bacallà!

¡Todos soldados! ¡Todos iguales! L' un apelar trumfas, o escombrar el quartel, o enllustrar las botas del sargento; l' altre a marxar ayrosament al compás de la música en els desfiles, a lluir l' uniforme en las parades, a aprofitarse del disfras ni vellador de la guerrera pera estender las sevas conquestas fent alguna victima en la classe inferior; qui sab potser la germana del infelis que mentrestant l' hi fa la guardia.

Poble, t' enganyan els que t' predican democracia, imposant a tot hom l' albarda que temps ha nafrà las teyas espatllas, els que t' volen dignificar extenent, de nom, als richs, la càrrega que tu continuarás portant de fet. Els que volém la teva dignitat, els que volém nivellar a tothom devant del servei de las armas, som els que l' volém, voluntari en temps de pau, ofici ben retruit pera qui l' desitji; forsos en temps de guerra pera tots, sense contemplacions, privilegis, ni dispendis.

Y en quant a l' altre igualtat, la igualtat en consideració social, no las lleys ni la disciplina, sinó la caritat y l' amor, poden portarla.

Un granet d' arena

Pensabam nosaltres que algun dilettanti de la verdadera música religiosa haguere escrit algunes cuartilles, donant als lectors de la *Veu* notícies del famós *Motu proprio* de Pio X. No ha succeït axí; pero nosaltres, encara que llechs en l' art musical, pero aymants de lo gran y sublim de nostre mare la iglesia, hem determinant dirne quelcom, afi de portar també un granet d' arena a la grandiosa obra de restauració musical començada per Pio X.

Tothom sap, que lo introduir la música en lo temple del Senyor, fou pera accompanyar á la oració y ajudar al esperit a enlayrarlo fins als peus del Altísim. Per obtenir aqueix fi, naturalment que hi havia d' haber jenits, que inspirantse en la grandiositat de la litúrgica sagrada, busquessin melodies é inventessin certos modos de compendre, que verdaderament l' espiritu dels fiels se trobés transportat a unes regions sublimes, més ben dit á unes regions divines; perque diví es l' inspirador de la música religiosa.

Si l' art diví troba jenits com el célebre benedictí Guido de Arezzo, Paslestrina, Victoria, Morales, Calveton y mols y mols d' altres, lo sembrador de la sisanya, també n' ha trobat per convertir l' art musical religios, ab un art de *perro chico*. Y no s' digui que aquéixa espréció es dura; perque si examinem la música veurem qu' es exacte, comensant perles capitals y acabant hasta l' ultim poblet, veurem que allí ahont hi ha elemens, la gran musica porte rastres rosinians, y lo que es més grave encara framents d' la ópera á, b, c y en los poblets si no hi arriben aqueixos rastres y framents, hi arriben los valses, polques y mazurques, que, ab escandol dels bons fiels, fan ballar les cames d' aquell que no n' te ganes.

Lo crit de reforma musical surt del Vaticá, per lo tan obligació tener los mestres de capella, organistes y directors de cor d' ajudar a l' obra comensada. De segur objectaran, que es molt dolorós haber d' arraconar tanta música escrita, pero mes dolorosa ha segut la profanació

que de la casa del Senyor, s' ha vingut fen fins ara, per lo tant los mestres de capella si no poden executar composicions de Palestrina, Victoria, Morales ja per falta de cuartos, ja per falta de elemens, deuen escriuer o buscar composicions basades en lo contrapunt per que regularment aqueix genero de compondre te la particularitat de que si l' cant ó melodia està ben fet, lo revesteixen, per petit què sia, de grandiositat.

Amés han de procurar treurer de l' iglesia los instruments que l' Papa mana.

Y dels organistes que n' diré? Mol podríam escriurer si fossam perits, però atés lo que ls mestres han escrit á causa del *Motu proprio* sols diré que han d' estudiar obres clàssiques, deixarse d' improvisacions rutinaries, procurar que no se sentin aqueixos trossos d' ópera com lo duo de la Norma, Miserere del Trobador, l' espiritu gentil de la Favorita y d' altres que n' habém sentit executar, la base més segura per un organiste no hi ha dubte, que es lo can- gregoria y l' cant gregorí no sols ha d' esser coneut per los mestres de capella y organistes, sino que també l' han de coneixer, pro d' un modo especial, los que tenen obligació d' executarlo tots los dies, com son los directors de chorus y capiscols, a fi de que ls chorus de les iglesies no semblin chorus de gralles.

Nostre fi al escriure aqueixes quartilles no ha sigut per ferir a ningú, sols si portar desde la *Veu*, un petit gra d' arena á l' obra comensada per Pio X, Valdement que tots los que estant obligats a portar a fiells téme la reforma musical, sapiro de deixar totes les petites y mises humanes á un costat, é inspirar-se en lo cor del bon Jesús, que es l' única font capas d' inspirar als mestres la grandiositat que demane Pio X per la música religiosa.

Lo del canal del Ebro

Continua la campanya del periodisme local que ja comensa á semblar-se al parlamentarisme madrileny, referent al asunto de la Compañía de Canalización y Riegos del Ebro, ja que en cap dels molts y llargs escrits hi sabem veure un pensamen practic y franca men-

ni l'esperem veurel tampoc, perque sempre tindrem que fé cap al espèciet, al informe, á la influéncia oficial y á las paraulas y promeses buydas de tota formalitat ab lo que fá anys los polítics y cacics de tota mena ens venen enganyan y explotan.

No havem iniciat la campanya y per lo tan, no venim obligats á donar cap solució, pero si que conforme ab los nos tres ideals regionalistas y descentralisadors, creyem que auriam de seguir l'exemple dels nostres avanpassats que ab tota la independencia de que disfrutaban cuan Catalunya era Catalunya, això es lliure, rica y plena y Tortosa era pèra els tortosins; los seus Procuradors y Concellers presidits, per lo gran bisbe D. Otón de Moncada emprengueren las obras del canal de la esquerra, avuy tan discutit ab fondos comunals y dels del peculi privat del esmentat bisbe, quinas obras foren visitadas per el rey D. Carlos V l'any 1540 al dirijirse á Catalunya, obras que tingueren que pararse moltes voltas ab motiu de las guerras sostingudas dins y fora de Catalunya, pero que no obstán reformaren y aixecaren la resclosa de Cherta comensada pels moros y construiren el canal fins al Barrugat y no hi ha pas dupte que l'haurian acabat si com diem ans no hagessen sobre vingut las revoltes que tot hui assolaren y destruiren inclusi la llibertad de Catalunya en temps de Felip V.

Es mes, avuy en las provincias Vascas y Navarra las principals empresas industrials y fins las d' ordre administratiu son portadas á cap per asociacions de un ó mes Ajuntamens y dels vehins dels pobles interessats. Aquí prop de causa nostra, á Alcañiz mateix, acaba de formarse la societat de crèdit anomenada *Crédito del Bajo Aragón* ab capitals de la comarca pera fomentá la elaboració y venta d' olis.

Perque no pot ferse ó pensarse algo parescut, ja que tan bò y útil es pèra el país, feu que siga ell el que baji á la subasta posanse 'n lloc de la Companyia caducada y no esperan á que continui la mateixa ó un altre explotan ó fen lo que por fer el pais per si sol.

Als homes de negoci y als acaudalats, quinas fortunas jauen amagadas ab papers quin valor nominal pot desapareixa l' hora menos pensada, son los que deuen estudiar y resoldre el problema, ab la seguritat que tindrán al seu costat á tots els homes de bona voluntat.

Escritas y ya en prempsa las anteriors ratllas lléxim en el *Diario de Tortosa* que la Comisió nombrada per l'Ajuntament pera gestioná el importantsimo asunto de los Canales de Riegos en las orillas derecha é izquierda del Ebro se va reunir el dia 24 acordan nombrá una "Comision gestora," havem sigut elegits dos ex-diputats á cors, tres diputats provincials un ex-alcalde y els dos directors dels periódics locals el *Correo Ibérico* y *El Diario de Tortosa* y un ingenier mes tres concejals y l'Alcalde de que será el President.

Molta sort y ascert desitjem á dita Comisió y que l'mes complert exit coronis esforsos y travalls. Tambe debem fer constar que l'medí que proposem en l'últim paràgraf del present escrit, en el que diem que 's preocupesin y estudiesin l' asunto els homes de negocis (comercians, industrials y banca) y els acaudalats (proprietaris y terra-tinents Camara Agricola y Gremis) veyem debiam anar equivocats, perque en la dita Comisió no n'hi ha cap d'ells en caracter de tal, ja que casi tots hi figurau per los carreys publics ó polítics que han desenpenyat ó desempenyan, sent mol d'estranyá el que ls' actual diputats per Tortosa, y Roquetas ni la Càmara Agricola y Gremi tampoc hi figurin.

Uu fill del Poble

Ab motiu de fé 25 anys de ser

consagrat Bisbe el avuy Cardenal Casañas el *Rusinyol* li dedica sa primera plana de la que 'n retallam lo seguent:

Disposo de molt poch temps y no puch dedicar á la commemoració del XXV aniversari de la Consagració episcopal de nostre Emm. Prelat un treball escrit ab la premeditació y el mirament que demana tan felis é important succès. Diré tan solament que aquestes Noces de plata de nostra venerat y benvolgut Pastor, ensembs que son una fausta solemnitat per la Seu gloria de Sant Paciá y de Sant Olaguer, son també un gran honor pel verdader poble de nostra Catalunya. Un fill d' un honrat trevallador de Barcelona enlayrat per l'Iglesia á l' altísima dignitat episcopal, á la noble categoria de Príncep d'Andorra y finalment de Príncep Romá ab l' investidura de la Porpra Cardenalicia. ¡Diguéu! estimits obrers ¿quina altra institució hi ha en el mon com l'Iglesia católica que 'ls estimi tant als fills del poble?... que premisi la ciencia y la virtut ab corones més espléndides? ¿qu' enlayri tan amunt l' humilitat y sia més justa ab el mérit? ¿Quina altra institució social dona al poble Pares tan apreciables y Autoritats més dignes de respecte y veneració?

El Sacerdoti, aquesta dignitat divina, superior á la majestat dels reys irradiant en la persona d' un fill d' un humil obrer! ¡La Consagració episcopal transformant fa XXV anys en apóstol de l'Iglesia á un orfanet de pare y mare, que visqué á Barcelona en el Refugi dels orfes! ¡No es aquest un aconteixement que ha d' omplir de joya el cor dels humils!

¡Si, venerat y volgut Pastor de la Diòcesis de Barcelona! en nom de tots els humils, en nom dels mes petits fills del poble, en nom de les últimes ovelletes de vostre ramat, *El Rossinyol* eleva per Vos un vot al Cel en aquest vostre Jubileu faustíssim. Vos dona grans mercés per tots els beneficis que heu fet y continué fent á les classes més necessitadas, als pobres fills del treball y ab paraula sobria, pero sortida de lo més profon de l' ànima, Vos diu: ¡PER MOLTS ANYS!

UN AMICH DEL POBLE

Mirant una estatua

Ahir fón tot un brétol,

¡Avuy té un monument!

Qui está més en son seti

Lo brétol en l'estatua

O be a sos peus la gent?

Joseph E. Soler.

De la vida

Sentat sobre l'hervey

Lo gay pastor cantava:

—Ditxós qui mor sent rey!

Y des son trono d'or

Lo rey plorant clamava:

—Felis qui naix pastor!

Joseph E. Soler.

Retalls

Sembla no res, y i'vees com passa 'l temps! Sembla que era ahir que anabam disfrazats, y te, ja som al diumenge de Rams.

Lo regnat del Carnestoltes es curt, lo del badejo ja s' acaba, pero 'l de la pasió nostra, aquet va llarch, y no s' ovira pas lo diumenge de Pasqua per en lloch.

Sembla que tenim damunt nostre una maledicció de gitano que 'ns aplana.

Per forsa ha de ser un gran mérit pel altre mon, lo ser espanyol, perque tenim la paciencia més acreditada que la de Job.

Y apropósito del altre mon y 'l ser espanyol, me recorda 'l següent cas.

Un' ànima arribá al cel, y truca que trucarás, ella que xiquets de Deu, va passar-se trucant uns vintidós anys.

Per si St. Pere aná á obrir y li digué:

—¿Fuya molt que us esperabau?

—Un remat d' anys.

—¡Ah, vaja, deveu ser espanyol!

—¡Uva!

—Donchs no podeu entrar, heu d'anar al Purgatori.

—Encara he de patir mes.

—No hi ha remey.

—Y al Purgatori es deu estar millor que á Espanya, ¿veritat?

—Tens rahó, no hi vajas al Purgatori, porque l'enint d' Espanya, no forá cap castic, y 't semblaria un cel: entra.

Es veu que l' honor es una mercaderia que abunda molt entre 'ls polítichs de Madrid y que deu ser una cosa molt trencadissa.

No s' ha de fer res mes que passar els ulls per els periodichs d' informació pèra fersen carrech. Ni que 'ls paguessin á preu fet els desafios! Afortunadament pèra 'ls duelists tots acaban de la mateixa manera. Una sombra d' esgarrinxada y cap al restaurant falta gent.

Deu ser una cosa que ganeja molt això del honor que se l'ha d' estirpar d' aquesta manera. De segur que trobarian el seu domicili al ventrell.

Qu' es la «belonidomància»? —Segons un periodic de París, es 'l endevinament del present, del passat y del per vindre per medi d' agulles. Es dir, un nou art d' embaucar y treurer els quartos als tontos. A París hi ha sols, segons sembla, una sola belonidomanciana; es á dir, una endevinadora per medi de les agulles. Pèra operar y treurer els quartos als crédules, llença sobre un tapís de bellut un grapat d' agulles. L' endevinadora pretén llegir en la posició en què les agulles queden. Les puntes brillants semblen á la seva vista com orientades per un diamant invisible, envers els misterios pols de la ditxa y de la desgracia, del ècsit y del infortuni. La novetat del procediment y l' abundancia dels tontos, fan esperar que les tals agulles siguin una mina pèra la endevinadora.

Aquí Espanya pèra viurer á l'esquena dels tontos, hi ha un altre procediment més senzill, y consisteix ab fer discursos dient mil pestes contra 'ls frares y prometent la lluna als treballadors. Que ho diguin sinò, en Lerroux, Junoy y demés *camardadas*.

Lo diputat Sr. Vicenti vol proposar que á les escoles siga obligatoria la lectura de *Don Quijote*.

—No 'ns faltava res mes!

Després d' això lo que no crega ab l' infern, es un estúpit.

N' hi ha d' haber per forsa; quan no per altra cosa, pèra rebre l' ànima del Sr. Vicenti lo dia qu' es mori.

Y no es que nosaltres neguem lo valor literari de l' obra inmortal del manco de Lepanto. Res d' això. Gracies á Deu no

som tant analfabets; y concedim á Cervantes lo dictat de primer escriptor castellà.

No som com algun ó alguns que no coneixen, no al Tolstoi ni al Spencer, sinó ni sisquera á Verdaguer ni á Guimerà; y malgrat això voleu passar com a intel·lectuals....

De lo que 'ns llamentém es de les conseqüencies que pot portar la lectura del Quixot als noys de les escoles.

Està vist que no curarem may.

Lo quixotisme ens ha portat á la riuina, y encara volen serne mes.

Se veu que la imbecilitat es contagiosa.

Tot son conferencias y secrets, consultas y viatges.

El món oficial se belluga ab certa alegría a la cara, però ab certs dubtes al cor.

S' acosta un aconteixement anunciat y deixat correr fa tres ó quatres anys, y els que l' esperan ab certa ilusió fan el cor fort.

Quan jo he vist que la Comissió corresponent ha votat festas pèra 'l setembre y pèra 'l juny m' he dit: ¿Y qui està per festas, y dobles?

Ara figúrinse, havent de ser triples.

Hí há á Barcelona trenta mil obrers en vaga y deu mil amenassat de ferne: fóra de Barcelona, n' hi ha altres tants; els menestrals no poden viure; els botiguers no saben com complir els seus compromisos; els industrials tenen els magatzems plens y el pèrvenir es ben negre.

¿Cóm posar la cara de festa? ¿Cóm alegrarse y entusiasmarse?

Es una mica difícil.

Ni la butxaca ni el cor estan per festas.

Biblioteca Popular de "L' Avenc," CONCURS

Els editors d' aquesta Biblioteca, desitjosos de contribuir al foment de la novel·la catalana, obren un concurs pèra premiar les tres millors que s' presentin, baix les següents

BASES

1.ª Han d' esser rigorosament inedites y escrites en català.

2.ª Se concediran tres premis:

Un de 125 pesetes.

Un de 75

Un de 50

3.ª Els editors tindrán el dret de publicar en la mentada Biblioteca les obres premiades, entregantse als respectius autors, ademés de la quantitat import del premi, 25 exemplars tirats en paper satinat. L' extensió de les novel·les no podrà excedir de 120 pàgines impreses ni baixar de 100.

4.ª Els manuscrits han d' esser am lletra ben clara, rebutjanse 'ls que no reuneixen aquest requisit. Els autors poden usar l' ortografia que vulguin, però á l' imprimirse les obres premiades se farà en l' adoptada en la Biblioteca.

5.ª El jurat podrà concedir les mencions honorífiques que cregui oportú si, després d' adjudicat els premis, queden obres que siguin mereixedores de tal distinció, que donarà dret á la publicació de la novel·la en la Biblioteca y á l' entrega á l' autor de 25 exemplars en paper satinat.

6.ª Les obres que s' presentin al concurs han d' enviarse dintre un plec tancat y amb un lema al da-

munt, accompanyades d' un sobre, també tancat, contenint à dins el nom de l'autor y à fora 'l lema.

7.ª El terme d' admissió finarà l' dia 31 de Maig, y el fallo l's farà publich el dia 20 de Juny següent.

8.ª «L' Avenç» (Ronda de l' Universitat, 20) lliurara un resguard per cada obra que concurri al concurs. Les no premiades se retornaran als seus respectius autors à la presentació del resguard.

9.ª Formén el Jurat qualificador els senyors Joaquim Casas-Carbó, Ignasi Iglesias, Joan Magarall, Jaume Massó Torrents y Ramón D. Perés.

Barcelona 15 de Maig de 1904.

NOTICIES

Contra la lley d' Administració local

Ha sigut molt celebrat l' hermos discurs ab que l' dignissim diputat catalanista per Olot, don Francisco Albó, ha intervenit en el debat de la lley d' Administració local.

La Lliga Regionalista y altres entitats autonomistas han felicitat al senyor Albó per son discurs.

Pel servei voluntari

La Lliga Regionalista ha acordat celebrar un gran meeting a favor del servei militar per voluntaris, el divendres, dia 25, que és festa, a las onze del matí, en un dels més espayosos teatres d' aquella capital.

En el meeting hi pendrà part segurament oradors de la Unió Catalanista y de Catalunya Federal.

La Lliga està redactant el document ab que ha acordat concórrer a la informació oberta pel Senat sobre la lley del servei militar general y obligatori.

En dit informe, se senta l' principi de que la generalisació y obligació del ser-

vey militar és preferible a la odiositat de las quintas, però que las bases acordadas pel Govern, y aprobadas ja pel Congrés, no son igualitarias ni democráticas, donchs estableixen odiosas preferencias en perjudici del pobre, pitjor que las d' avuy y més ostensibles; que 'ls grans exèrcits son la ruina de las nacions y que l' únic sistema de servei militar progressiu, profitós y soportable, es el servei per voluntaris ab la instrucció general obligatoria de las reserves per cas de guerra.

Aquet mateix criteri ha sentat el senyor Marqués de Camps, Senador regionalista per Girona, en un eloquent informe fet devant de la Comisió del Senat. El senyor Marqués de Camps fou escoltat ab molta atenció y molt felicitat per numerosos catalans que tingueren el gust de sentirlo, entre ells, els dignes diputats catalanistas senyors Rusiñol, Soler y March y Albó.

La Lliga Regionalista ha felicitat al senyor marqués de Camps per son brillant informe.

La Civilización (?).—Telegrames de San Francisco de California, que publica la premsa anglesa, donan compte del horrorós espectacle d' un boxeo, presenciat per millars de personnes y que acabá ab la victoria d' un tal Corbett, que resultà molt mal tractat, mentres son contrari, mitj mort y trayent sang per la boca, orelles y nas, no s' rendí fins que les forces li faltaren tan per complert, que tots el cregueren mort, inclús el guanyador, que ab aplauso dels circumstants, se tirà sobre l' caigut pera estrenyarlo sobre son pit y estimarlo ab efusió.

Conduït el desgraciat Hanlon, que així s' anomena el vensut, al hospital, se desconfià de salvarlo.

Les entrades al espectacle produiren mes de 16.000 duros, dels quals corresponen á Corbett 7.000 pesos.

Espectacle com aquest sembla mentida tingui lloc en plé sigele XX.

La Verdad de Castelló de la Plana nos fa sabé que l' celós cura de Forcall

D. Manuel Betti s' ha dirigit als seus companys de ministeri pera que rebusquen è indaguen en los archius parroquials y municipals dels pobles de la diòcesis les preciositats y tresors històrics que dormen la son dels justos per falta de afició y entusiasme entre l' clero. Aplaudim la actitud y bon cel del Reverend Betti y esperem que serà ascoltat y secundat en la noble y patriótica tasca de desempolvá documents y pergamins que sabém abunden en los archius de nostra estensa mitra.

Pera que aprenguin casi tots los republicans dels que abuy s' estilan á França y a Espanya á continuació copiem lo següent:

En la part dels Andes que forma la frontera entre Xile y la República Argentina s' alçará una estua colossal de Cristo Nostre Senyor en testimoni de pietat y en agrahiment per no haver esclat la guerra entre les dues repúbliques.

L' obra providencial del Cardenal Lavigerie no ha pogut acabar el temps inhumà d' esclaus que dura encara en la regió de Benadir. Per subvenir a aquesta dolorosa necessitat, Pío X ha instituit una Prefectura apostólica que 's dirà de Benadir y s' estendrà sobre el vast territori que vá desde l'Iru Djuba y el cap de Guardafúi. Aquest nou vicariat ha sigut confiat a frares trinitaris.

La religio y els frares pera que serveixen preguntan tots los sabis de cafè y taberna, aqui tenen la resposta.

Lo nostre estimat amic En Joan Gamundi ha obert al public en el carrer de Moncada una Farmacia ab tots los adelants moderns, tan per lo que a la ciencia de cura fa referencia com per l' art ab que està decorada y pintada per los acreditats artistes Cerveto y Fumadó.

Al prime l' hi desitjem molta sort y als segons mols progresos y avansos en la carrera del art y atots los donem la enhorabona.

L' Alcaldia ha publicat un bando manan que són vacunats y revacunats los nois de 10 fins á 20 anys y recomana hu fasin tots los demés vehins senyalan un plazo de 15 días que començá el dia 17 del que som pera presentá el certificat facultatiu que hu acreditati.

En la iglesia del Rosé el dia de San Joseph tingue lloc la repartició de premis entre los chics y chiquetas que mes se distingejan en apendre la doctrina en la llengua propia, recitan en el esmentat acte poesías apropiades de M. Cinto Verdaguer, resultan una festa sencilla y tendra que de segur guardaran en son cors los infans y que va parlar ab forsa als enteniments dels grans que hi assisten refrescanlos los dolsos recors de sa infantesa.

Rebin nostra enhorabona tots cuans y con tribuiren, en especial los Sr. de la Catequística y continuin lo camí comensat ya que aixís es com lograrán fer bons cristians perque los seus dexables entendrán y recordarán mes facilmen lo que 'ls ensenyaran desde el moment en que 'ls parlan ab sa propia llenqua.

La Revista "Musical Catalana," resulta cada dia mes important, fense recomanable tan per son articles doctrinals com per el gran número de composicions qu' en letra y música publica.

Sobre surten com á traballs importants sempre á primera fila los del nostre eminent compatrici y amic el Mestre Felip Pedrell de qui la esmentada revista ames de publicar sos escrits, fá un estudi critico acompañat de fragmèns musicals de sa ultima traducció nomenada la *Celestina* de la que en dia lo critic y Mestre Millet que ab aquesta obra 'l Mestre Pedrell ha creat la segona part de la Trilogia Patria, Amor, Fides, *Los pírreneus*, l'obra primera de la Trilogia representara la Patria. La *Celestina* representa l'Amor.

Las condicions del nostre setmanari no permeten estendres mes respecte las justas alabanzas que se li tributan en dit juihi critic y ens limitem a fer nostres totes ellas y ha recomanar als *dilectanti* que procurin saborejar tan de bò com publica la esmentada revista, pues creyem no sen penediran.

Tortosa. Imp. FOQUET, P. Hospital 5.

— 228 —

se sigue, con otras Historias dignas de ser sabidas, dándose Dios luiz, y María Santissima gracia para alcanzar el fin de lo que pretendo.

Y en el año de 1225 d' acuerdo de su Señor el Obispo de Tortosa, se dio la Carta de Privilegio de la Ciudad de Almenara, en la que se establecieron las siguientes disposiciones:

1.º. Que el Obispo de Tortosa sea el señor de Almenara, y que el Obispo de Amposta sea el señor de Paniscola.

2.º. Que el Obispo de Tortosa sea el señor de Almenara, y que el Obispo de Amposta sea el señor de Paniscola.

3.º. Que el Obispo de Tortosa sea el señor de Almenara, y que el Obispo de Amposta sea el señor de Paniscola.

4.º. Que el Obispo de Tortosa sea el señor de Almenara, y que el Obispo de Amposta sea el señor de Paniscola.

5.º. Que el Obispo de Tortosa sea el señor de Almenara, y que el Obispo de Amposta sea el señor de Paniscola.

— 225 —

chas maneras en el sitio de Paniscola, concedemos á vos, y á vuestra Iglesia, todos los privilegios, y donaciones que nuestros predecesores les hicieron, y también confirmamos, y ensanchamos los términos de dicho Obispado, hasta Almenara, por su pobreza, con los diezmos, y primicias. Dada en el cerco de Paniscola, en tres de las noches de Setiembre, año del Señor 1225.

Hé referido con gusto este privilegio, porque nos certifica, desde cuando, y porque se metió tanto el Obispado de Tortosa por el Reyno de Valencia hasta comprender a Almenara, a una legua de la Antigua Sagunto, y cinco de la Ciudad de Valencia. Que aunque no he dudado, que en tiempo de Godos, corrió todo este espacio de tierra en el Reyno de Valencia (sabiéndose que el de Valencia entre las cuales dos Ciudades no abia otra Diocesis), no se alargaba por Levante, sino hasta Sagunto; con todo esto por haber ocupado los Moros el dicho Reyno, fué menester que para cuando saliese de sus manos, se le restituyesse por los Reyes de Aragon, y Condes de Barcelona, todo este gran pedazo, hasta Almenara, con el poder que para ello tenía del Pontifice Romano, y también para que se sepa, que Tortosa ha sido siempre (no solo en el temporal, pero en lo Ecclesiastico) defensora, y servidora de sus Reyes, y aunque en la Descripción del Obispado abemos dicho la grandezza del, no abemos hecho mención de un pedazo de tierra, que dentro del ay, (que es la Castellania de Amposta, que por tomar el nombre de un lugar de nuestro término, que es Amposta, y ser este pedazo de tierra tan frutifero y abundante de todo bien, y aber en el algunas Villas principales, será razon describirlo.)

Es esta Castellania una Encomienda de las principales, y de mas calidad y renta, que tiene la Religion de San Juan en la Corona de Aragon. A este Comendador le llaman el Castellan de Amposta, y lleva una Cruz grande en medio del pecho; es persona siempre de valor, de calidad, y nobleza, y agora lo es Fray don Felipe de Bardaxi, Aragonés. Tiene esta Castellania dentro de nuestro Obispado nueve Villas, las cuales son: Gandesa, Batea (estas dos son las que abemos en el obispado de Tortosa), y

Imprempta DE JOSEPH L'EFOGUE T S A L E S PLAZA DEL HOSPITAL, 5, TORTOSA

En este establecimiento se confeccionan treballs tipografichs á preus econòmichs.
Treballs á varies tintes y sobres paper pergamini.

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT DE TOTES CLASES.

Sabates y botines d' ivern

Confeció esmerada pera ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREU FIXOS VENTES AL CONTAT.

Plaza de la Seu y Arch del Remeu

TORTOSA

DISPONIBLE

— 226 —
mayores) las Piñeras, Corbera, el Pinell, Miravete, Benica-net, Ginestar, y Rasquera. Otras Villas tiene dentro de Aragon, que por no importarnos las dejó. Estas nueve Villas cuando han de tratar cosas graves, tocantes á dicha Castellania, se juntan todos los Jurados della en Gandesa, que es la Cabeça, en la cual se tiene consejo; y llaman á estas juntas Baylia. En esta Principal Villa de Gandesa oyó Missa de bendición el Infante don Jayme hijo del Rey don Jayme el Segundo, con doña Eleonor, hija del Rey de Castilla, don Fernando, el año 1319. La cual se la dió en la Iglesia mayor don Ximeno de Luna, Arzobispo de Tarragona, como lo dice Carbonell, en su Coronica folio 104. y Zurita en sus Anales. Donde se verá como este Infante renunció á la sucesión de los Reynos, y se hizo Frayle Templario.

Los Reyes de Aragón hazían mucha estima de la Villa de Gandesa, pues vemos que el Rey don Pedro III tuvo Cortes ó Parlamento en ella, el año 1337, en el mes de Junio, como consta en las Constituciones de Cataluña en el libro primero de las Prematicas, folio 51, y en el libro cuarto, folio 116, y en el libro nono folio 147. Esta Villa está á cinco leguas de Tortosa, y está edificada en un sitio llano y apacible. En su Iglesia y cabesa de Altar tiene á Nuestra Señora, queriendo mitar á su cabeza que es la Catedral de Tortosa. Tiene en su término (como se ha dicho), la devota Hermita de Nuestra Señora de la Fuente Calda. Este término de Gandesa es muy frutífero, y abundantíssimo de viños, tinto, blanco, vernachas y malvencias, pan, hazeyte, almendras, higos y lo demás necesario para su sustento, y para vender.

Desta Villa salió el Reverendísimo señor don Gil Rey de Liori, Obispo que fué de la Santa Iglesia de Segorbe, en el año 1578, y antes fué Arcediano de Culla, y Canónigo de esta nuestra Catedral de Tortosa, y juntamente Rector de Gandesa (por ser antes del Concilio) que vale su Rectoría más de 500 dueados cada año, y fué hijo decediente de los de la casa de don Dionis de Liori, Caballeros antiguos, portados en dicha Villa por un Castellano de Amposta que

— 227 —
hubo cerca de los años de 1380, llamado Fray don Martín de Liori, el cual trajo allí y casó un sobrino suyo, que se dezía Blasco Pedro de Liori, del cual proceden todos los Livris, que ha abido, y hay en dicha Villa, como fué el dicho Obispo, y antes del salió otra persona, llamada Blas de Liori, el cual fué muchos años Canónigo desta Catedral, y después Camarero, y murió en ella, el año de 1439. Desta salió también un Capitán, llamado don Juan de Liori, que en las guerras de Sicilia sirviendo á su Magestad, se señaló mucho, y hizo hazañas cosas, como lo dice Zurita, y se hecha de ver en las Banderas, y Pendones que cuelgan de su Capilla de Santa Madalena.

Tambien es hijo natural desta Villa el Canónigo Miguel Macip desta nuestra Catedral, que el año 1620, fué Oidor Eclesiástico deste Principado de Cataluña, hombre entendido, y versado en el Archivo de su Catedral, al cual debo grandes obligaciones, por los trabajos que ha tenido en sacarlos en limpio la Cronología de los Obispos desta Catedral, que se ponen en el segundo libro, donde San Rufo hasta el que hoy nos gobierna; que no se tenía la noticia de todos, como agora, porque estaban algunos trastocados, y errados los años en que lo fueron, y por su diligencia, y trabajo están verdaderísimos, y añadidos los de antes de la conquista, y tambien el haber sacado á luz en el segundo libro los Vidores insignes Eclesiásticos que ha tenido esta Catedral, y della han salido para Obispos, y Dignidades de otras: Trabajo por cierto de estimar. Confieso de mí que sino fuera por él, quizá esta obra no saliera á luz: mas como á tan devoto de María Santísima, y de su Sagrada Cinta (como lo mostró cuando dió 300 escudos de limosna para ayuda de la fábrica de su Capilla, y otras buenas obras que le ha procurado) me ha dado animo, y alentado para empresa tan grande á mis flacas fuerzas.

Todo el discurso deste libro ha ydo encaminado á hacer un encaje al que se sigue, porque mi intento no ha sido sino querer mostrar al mundo la merced que la Madre de Dios hizo á mi Patria Tortosa. Esta se mostrará en el libro que